

Αλέξης Παπαχελάς: «Ο Κωνσταντίνος Μητσοτάκης με τα δικά του λόγια – Τόμος Α': 1942-1974»

Ελένη Χωρεάνθη
Δημοσιεύτηκε 18 Ιουλίου 2018

Η συνάντηση ενός προβεβλημένου δημοσιογράφου με έναν διάσημο πολιτικό που, είτε με τον έναν είτε με τον άλλο τρόπο, έπαιξε σημαντικό ρόλο στην Ιστορία και την πολιτική ζωή του τόπου και συνέβαλε με τους χειρισμούς του στην πορεία και την εξέλιξη των εθνικών θεμάτων, παρουσιάζει από ιδιαίτερο ως εξαιρετικό ενδιαφέρον, ανεξάρτητα από προσωπικές εκτιμήσεις, απόψεις, ιδεολογικές θέσεις κι αποτιμήσεις. Όταν μάλιστα η όποια συνεισφορά του πολιτικού ανδρός αποτελεί μια εκ βαθέων ρεαλιστική, όσο μπορεί να είναι, εξομολόγηση, χωρίς καμιά ορατή προσπάθεια αυτοδικαίωσης, έχει μεγαλύτερη αξία.

Τα συνταρακτικά γεγονότα της περιόδου 1942-1974, που απασχολεί τον Έλληνα πολιτικό στο συγκεκριμένο κεφάλαιο του βιογραφικού του: ο Ελληνοϊταλικός πόλεμος, η Κατοχή και ο Εμφύλιος με τα ολέθρια αποτελέσματα ενός άγριου και πρωτοφανούς, λυσσαλέου, αδελφοκτόνου αλληλοσπαραγμού, άφησαν την

πατρίδα, εκτός από αποδεκατισμένη, ρακένδυτη, με τις ανιάτες ακόμα πληγές της Κατοχής στο σώμα της, διχασμένη, κι έναν πάμφτωχο λαό άνευ προηγουμένου εχθρικό και μοιρασμένο ιδεολογικά σε προδότες ανθέλληνες και σε πατριώτες εθνικόφρονες, τη μισή Ελλάδα να είναι στις φυλακές και στα ξερονήσια και την άλλη μισή στην εξουσία, άρχουσα τάξη.

Η δική μου γενιά, που βίωσε εκείνα τα τραγικά γεγονότα και κουβαλάει ακόμα στο κορμί της τις πληγές και αποτυπωμένη ανεξίτηλα στο πετσί της την πικρή πείρα, μπορεί να κατανοήσει και να κρίνει τη στάση και την προσφορά του πολιτικού Κωνσταντίνου Μητσοτάκη, ενός ανθρώπου ο οποίος καλύπτει με την παρουσία του και την καθ' οιονδήποτε τρόπο δράση του στην πολιτική σκηνή του τόπου πάνω από οκτώ δεκαετίες.

Ο Αλέξης Παπαχελάς, ένας από τους βιογράφους του, με αδρές πινελιές δίνει την, κατά τη δική του εκτίμηση και γνώμη, αυθεντική εικόνα του πολιτικού ανδρός. Τον παρουσιάζει όπως εκείνος τον έζησε εκ του σύνεγγυς σε όλα τα στάδια της πολιτικής, πολυσυζητημένης του σταδιοδρομίας: «Τον Κωνσταντίνο Μητσοτάκη τον γνώρισα ως αρχηγό της αξιωματικής αντιπολίτευσης και πρωθυπουργό [...] Μου έκανε όμως εντύπωση από την πρώτη στιγμή που τον έζησα δημοσιογραφικά από κοντά, πώς μπορούσε να συνδυάσει ταυτόχρονα τα στοιχεία ενός κλασικού μεταπολεμικού statesman με συμπεριφορές που ταίριαζαν σε Κρητικό τοπάρχη, ακόμα και φύλαρχο. Θυμάμαι την άφιξή του με κάθε επισημότητα στην Ουάσιγκτον, στην πρώτη του επίσκεψη στον Λευκό Οίκο επί Μπους. Ήταν σαφές ότι μιλούσε ως ίσος προς ίσο, ότι ανήκε σε μια γενιά πολιτικών σαν τον Μπους, τον Κολ, τη Θάτσερ», αλλά και πώς «έδινε οδηγίες στον πιστό του Μανούσο, προκειμένου να παραδώσει σε κάποιον τοπικό φίλο ή κομματάρχη έναν... τενεκέ λάδι που είχε φέρει μαζί του από την Κρήτη».

Σαφώς, η προφορική μαρτυρία, περισσότερο ενός μακρόβιου και αμφιλεγόμενου πολιτικού παράγοντα, δεν μπορεί να είναι αμιγώς αντικειμενική. Ωστόσο, δεν παύει να «αποτελεί ανεκτίμητη ιστορική πηγή για απαντήσεις σχετικά με όσα συνέβησαν σε κρίσιμες περιόδους της Ιστορίας». Και χωρίς να είναι στο απυρόβλητο ο ίδιος, η γνώμη και η μαρτυρία του μετράει. Μπορεί να πει κανείς πως ο άνθρωπος αυτός είναι ένα ζωντανό κομμάτι της νεότερης πολιτικής Ιστορίας μας. Ήταν ένας αγέρωχος, «πολύτροπος», ογκώδης σωματικά και πνευματικά πολιτικός, που η συμπεριφορά του και περισσότερο ο πολιτικός του βίος, ο έμπειρος, προτρεπτικός, παρεμβατικός, οιονεί ο αποφθεγματικός του, εκλαμβάνόμενος ως προφητικός, λόγος εξακολουθεί να επηρεάζει είτε θετικά είτε αρνητικά όχι μόνο την πολιτική ζωή του τόπου, τόσο με επεμβάσεις και παρεμβάσεις του στο πολιτικό γίγνεσθαι όσο βρισκόταν εν ζωή, όσο και με τις μετά θάνατον συχνές αναφορές όλων των πολιτικών στις σιβυλλικές του προβλέψεις, τοποθετήσεις, απόψεις κι εκτιμήσεις, αλλά και την πολιτική σταδιοδρομία των εν ενεργεία νυν, όσο καταπώς φαίνεται, και των αεί πολιτικών απογόνων του.

Ένας πολιτικός ο οποίος παραδέχεται ότι μεταλλάχτηκε ιδεολογικά, ομολογεί και αιτιολογεί τη μεταστροφή του, μάλλον δικαιολογεί τον εαυτό του γιατί, ενώ ξεκίνησε αριστερός, πέρασε στη Δεξιά: «για τον απλούστατο λόγο ότι το Κομμουνιστικό Κόμμα υποστηρίζει τη δικτατορία του Προλεταριάτου», ενώ εκείνος δεν δεχόταν

«ανθρώπους οι οποίοι μπορεί να εκμεταλλευτούν την Αντίσταση για να επιβάλουν τη δική τους δικτατορία», και θεωρεί τον εαυτό του προφητικό γιατί «έτσι έγινε». Και προτίμησε να μείνει φιλελεύθερος ως το τέλος της ζωής του.

Το γεγονός ότι έθεσε όρους στον δημοσιογράφο: Να δημοσιευθεί αυτούσια η προφορική συνομιλία και μετά τον θάνατό του, αφήνει περιθώρια για σοβαρούς λόγους αμφισβήτησης όσον αφορά την αντικειμενικότητα και ορθότητα των λεγόμενων του. Ωστόσο, επειδή μιλάει απερίφραστα και χωρίς ενδοιασμούς με κάθε λεπτομέρεια και εκφέρει γνώμη και κρίνει όλους και όλα σε σχέση με τα πολιτικά πράγματα, πίσω από τα λεγόμενά του και σε βάθος χρόνου διαφαίνεται η αγωνιώδης προσπάθειά του να ανατρέψει την αρνητική εικόνα που έχει σχηματίσει ο πολιτικός κόσμος για τους πολιτικούς του ελιγμούς και την πολιτική του μεταστροφή. Και ενεργεί μεθοδικά, υπερτονίζοντας με διακριτική δικανική ευχέρεια τη συμβολή του π.χ. στην αποτροπή του εμφυλίου στην Κρήτη, μιλώντας για τα δεινά που υπέστη ως αντιστασιακός, εξορία, αυτοεξορία, διωγμούς, φυλακίσεις, με απώτερο σκοπό να αποτάξει από πάνω του τον χαρακτηρισμό του αποστάτη που αμαυρώνει την εικόνα του ως πολιτικού μεγάλου βεληνεκούς και να αιτιολογήσει την πολυσυζητημένη μεταστροφή του, από «βαθιά κεντρώος, βενιζελικός και αντιμοναρχικός» με τη συμμετοχή στον πρώτο ανένδοτο «να μεταλλαχθεί σε αρχηγό της Δεξιάς» και να μείνει ως το τέλος της ζωής του φιλελεύθερος: «Κόμματα άλλαξα, ιδεολογία ποτέ. Ήμουν από την αρχή ως το τέλος φιλελεύθερος», διατείνεται, όντας στο απυρόβλητο, δεδομένου ότι ως απών πλέον δεν είναι υποχρεωμένος να λογοδοτήσει σε κανέναν. Εκτός, βέβαια, αν κάποια στιγμή κριθεί ο πολιτικός του βίος από την Ιστορία.

Είτε μας αρέσει είτε όχι, είτε παραδεχόμαστε τις θέσεις του είτε όχι, με όλα τα συν και τα πολλά πλην της προσωπικότητας και της πολιτικής του σταδιοδρομίας, ο Κωνσταντίνος Μητσοτάκης αποτελεί ένα τεράστιο πολιτικό μέγεθος, όντας ιστορικό ορόσημο μεταξύ της πριν και της μετά Μητσοτάκη πολιτικής πραγματικότητας στην Ελλάδα.

Δεν χρειάζεται να εντυφλήσει κανείς πολύ στη συνομιλία, στον καθαρό και άνετο, πολιτικό μονόλογο του Κωνσταντίνου Μητσοτάκη, για να βγάλει συμπεράσματα, γιατί δεν απαντάει σε ερωτήσεις, μιλάει και ό,τι λέει καταγράφεται αυτολεξεί και μεταφέρεται αυτούσιο, χωρίς επεμβάσεις, όπως άλλωστε προκύπτει από τις συχνές επαναλήψεις και το μονολιθικό της προφορικής αφήγησης, για να καταλάβει πόσο τον πονούσε η παλιά ρετσινιά της αποστασίας. Και με πόση εμμονή και επιμονή προσπαθεί να απαλλαγεί από αυτήν, αποδίδοντάς τη σε κακή πολιτική συγκυρία και επιρρίπτοντας εύστοχα ευθύνες στους πολιτικούς του αντιπάλους. Είναι προφανές ότι ιδεολογικά αισθανόταν ανασφαλής και ακαταστάλαχτος, αδυνατώντας να πάρει οριστικά θέση, επιρρεπής στις ιδεολογικές μετακινήσεις, όντας στην ενεργό πολιτική. Ευρισκόμενος, ωστόσο, στο παρασκήνιο, ως παλαίμαχος μαχητής και ενίοτε πρωταθλητής στην αρένα της πολιτικής, διατύπωνε χρησμούς και προβλέψεις, θέσφατα, με διαχρονικές προδιαγραφές, όπου προσφεύγουν πάντες οι πολιτικοί όλων των κομμάτων, χρωμάτων και αποχρώσεων, προκειμένου να στηρίξουν ή να αιτιολογήσουν δικές τους απόψεις, ενέργειες, πράξεις ή και ιστορικές αποφάσεις.

Είτε μας αρέσει είτε όχι, είτε παραδεχόμαστε τις θέσεις του είτε όχι, με όλα τα συν και τα πολλά πλην της προσωπικότητας και της πολιτικής του σταδιοδρομίας, ο Κωνσταντίνος Μητσοτάκης αποτελεί ένα τεράστιο πολιτικό μέγεθος, όντας ιστορικό ορόσημο μεταξύ της πριν και της μετά Μητσοτάκη πολιτικής πραγματικότητας στην Ελλάδα. Και θα εξακολουθεί, κατά τα φαινόμενα, και απών να επηρεάζει την πορεία και εξέλιξη των πολιτικών και των πολιτειακών πραγμάτων της χώρας, ως σημείο αναφοράς με τον εξωθεσμικό, επιγραμματικό, παρεμβατικό του λόγο. Και είναι άξιο προσοχής και πολιτικής ανάλυσης πώς αφήνει ανεπηρέαστα, αν όχι εντελώς αμέτοχα ή απλώς αδιάφορα, τα πολιτευόμενα άτομα των απογόνων του.

Ο πρώτος τόμος συμπληρώνεται με πλούσιο οικογενειακό/πολιτικό φωτογραφικό υλικό, διάφορα έγγραφα, χειρόγραφες επιστολές, όπως των Γεωργίου Παπανδρέου, Παπασπύρου και άλλων, εκτενές βιογραφικό και ευρετήριο «των πλέον γνωστών ονομάτων πολιτικών της περιόδου, δεδομένου ότι το έργο τους περιγράφεται με λεπτομέρειες στην αφήγηση του Κ. Μητσοτάκη» (Σ.τ.Ε.), στοιχεία χρήσιμα στον εκάστοτε μελλοντικό μελετητή και βιογράφο του.

Συνέχεια στη σελίδα του βιβλίου: <https://goo.gl/Pj5Kpa>